

La veritable llibertat, per Hilari Ragner

Dg, 10/05/2020 per Catalunya Religió

[L'opinió publicada](#)

(*Hilari Ragner*) Repetides oracions de la missa demanen la llibertat, però algunes ens fan demanar a Déu “la veritable llibertat” (diumenge I d’Advent, dimarts de l’octava de Pasqua, diumenge XXIII durant l’any, missa de reconciliació). Això vol dir que, segons l’Església, hi ha una llibertat que no és la veritable. Com les distingirem?

La noció de llibertat més estesa, conscientment o inconscientment, l’entén d’una manera negativa: llibertat seria no tenir cap impediment a la llibertat. Som lliures quan no hi ha res ni ningú que ens tregui o ens oprimeixi la nostra llibertat. Però hem d’anar més enllà i mirar de descobrir una noció positiva de la llibertat: què és la llibertat en ella mateixa?

La llibertat, positivament entesa, és la facultat de prendre decisions. Però la llibertat es defineix, i diríem que es crea, exercint-la. La llibertat s’exerceix decidint tal cosa i no tal altra. Adoptar una determinada opció comporta renunciar a totes les altres opcions possibles. Però si per no perdre la llibertat no prenem decisions, no hi ha cap llibertat. És clar que tota opció comporta alhora una limitació. Anar a un lloc no permet almenys simultàniament, anar a un altre. Dedicar-te a una professió suposa no exercir altres professions. Comprometre’t amb una parella exclou comprometre’t amb ningú més (almenys segons la noció tradicional de la família). Podria semblar, doncs, que la llibertat es perd quan s’exerceix. Aleshores la llibertat s’hauria de salvaguardar no prenent cap opció. Al capdavall, la veritable llibertat consistiria en no exercir-la. La persona plenament lliure seria la que no s’ha compromès mai amb res ni amb ningú, que ha viscut passant de tot i de tothom. El seu lema seria: “A mi, que no m’empipin!”. Seria el perfecte egoista.

Jesús ens vol fer anar més enllà d’aquesta visió negativa quan amb una de les seves paradoxes didàctiques ens diu: “Qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà,

però el qui la perdi per mi, la trobarà” (Mt 16,25). Apliquem-ho a la llibertat. Es tant com dir: qui no vulgui comprometre’s mai mb res ni amb ningú, no serà veritablement lliure, serà esclau del seu egoisme.

Algunes oracions del missal romà diuen que “servir Déu és regnar”. Diu la col·lecta de sant Casimir, el 4 de març: “Oh Déu totpoderós, servir el qual és regnar...” (*Deus, cui serviré regnare est*). Al missal d’abans del Concili, les postcomunions de sant Ireneu, el 28 de juny, i de la missa de la missa per la pau, deien: “Déu autor i amador de la pau, conèixer el qual és viure i *servir el qual és regnar...*”. El sobirà no té ningú que el pugui manar. Regnar és tenir el poder absolut, i per tant fruit de la màxima llibertat. Sotmetre’s a la voluntat de Déu no és perdre la llibertat, sinó exercir-la i potenciar-la.

La llibertat se suïcida quan no s’exerceix, o quan s’exerceix equivocadament. Sant Pau prevé contra un ús de la llibertat autoritzat per la llei, però que perjudica els altres: “Vosaltres, germans, heu estat cridats a la llibertat. Però mireu que aquesta llibertat no sigui un pretext per a satisfer els desigs terrenals. Més aviat, per l’amor, feu-vos servents els uns dels altres. En efecte, tota la Llei troba la seva plenitud en un sol precepte: Estima els altres com a tu mateix” (Gal 5,13-14). I també diu: “Déu estima el qui dóna amb alegria” (2 Cor 9,7).

Sense arribar a l’òptica cristiana, només per una ètica humanista, podríem dir que la persona tan egoista que no se sent motivada per res que no sigui el seu plaer o benefici, no serà feliç, reclòs en ell mateix i en els seus interessos. No viurà. En canvi pot ser feliç el qui se sacrifica per un altre, o per una causa. Si fas un regal a una persona, i ho fas per amistat o estimació i no simplement per obligació o conveniència social, el sacrifici mateix que has fet és font de satisfacció. El sacrifici es fa amb alegria, perquè a llibertat així exercida és font de més plaer que allò de què t’has privat per fer aquell obsequi.

Lenin va escriure un llibre titulat: *La llibertat, per fer què?* No cal ser comunista per estar d’acord amb ell en això: que la veritable llibertat es crea o es destrueix segons l’ús que en facis. Hi ha decisions o posicions en la vida que et fan més lliure, i n’hi ha que et fan perdre la llibertat. “La veritat us farà lliures”, va dir també Jesús (Jo 8,32), i ara caldria escatir quina mena de veritat és la que ens fa lliures. Veritat és el contrari de la mentida, i la gran mentida és que prenguis per llibertat l’egoisme de no comprometre’t per res.

Les noves generacions tenen grans valors, però les acompanya una greu deficiència: la por de comprometre’s. Per un fals concepte de la llibertat, pensen que la perden quan es comprometen. Pensen que viure d’aquella manera compromesa simplement perquè t’hi vas comprometre, ja no és autèntic. Joves que dediquen els millors anys de la seva vida a activitats socials o a una oenagé al tercer món, no sols no es volen comprometre amb una parella o una consagració religiosa, sinó que fins creuen que es falseja aquell compromís. Així rebutgen el matrimoni pensant que si en algun moment no són feliços i continuen simplement perquè anys enrere s’hi van comprometre, aquella relació ja no és autèntica, i per fidelitat a un mateix l’han de trencar. No creuen que el compromís irrevocable suposi un amor més gran. Portada a l’extrem aquesta mentalitat, la promesa matrimonial no hauria de ser “en la salut i en la malaltia”, sinó “fins que un dels dos se’n cansi”.

Podríem aplicar tot això que estem dient a la situació d’un pres polític.

Externament està privat de llibertat, però si està convençut de la raó de la seva activitat, i és capaç de pensar, i fins de dir, “ho tornaria a fer”, experimenta una llibertat interior que no tindria si s’hagués sotmès al poder opressor, i fins es pot sentir més lliure que els qui a la presó el vigilen. Té la veritable llibertat. A la presó es pot descobrir la veritable llibertat. Els nostres presos polítics ho han experimentat.

Així, podem aplicar aquesta noció de la veritable llibertat a tres àmbits:

- Àmbit familiar (matrimoni). El qui es compromet amb una parella és ben conscient (se suposa) que renuncia a totes les altres possibles parelles, però ho fa amb il·lusió i alegria.

- Àmbit vocacional (sacerdoci, vida religiosa). La causa principal de l’actual crisi de vocacions sacerdotals i religioses és que els joves volen conservar la llibertat i no es decideixen a comprometre’s per sempre. Col·laborar en un servei social a la parròquia, a les missions o al tercer món, sí, però sense comprometre’m-hi.

- Àmbit nacional. Que vol dir: “Visca Catalunya lliure!”? Chesterton deia: “Hi ha dues coses que una persona adulta no vol que li ho faci un altre: mocar-se i governar-se”, però la veritable llibertat d’un país no és només una independència negativa, no dependre d’un altre país. Això és només la condició prèvia. La veritable llibertat d’un país és la que positivament s’exerceix en forma d’un Estat que, sense ingerència de cap altre Estat, promou el bé comú i la justícia i presta els millors serveis públics, especialment als qui en tenen més necessitat.

Hilari Raguer és historiador i monjo de Montserrat